

живуть. А право стати «своїми» матиме лише наступне покоління емігрантів, народжене в країні поселення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Колесов В.В. (1986) Мир человека в слове Древней Руси. Ленинград: Изд-во Ленингр. универ.
2. Крістева Ю. (2004) Самі собі чужі. Київ: Основи.
3. Dąbrowski M. (2016) Proza migracyjna: źródła i znaczenie, „Teksty Drugie”, Nr 3, S. 288–307.
4. Winnicka E. (2015) Angole, Wydawnictwo Czarne.

*Романова Наталя
Херсон*

НІМЕЦЬКІ ПРИСЛІВ'Я В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Переклад є одним із найбільш важливих шляхів взаємодії національних культур, дієвим механізмом міжкультурної комунікації. Він вимагає від перекладача знань щодо перекладацьких трансформацій у річищі норм мови перекладу. Вибір тієї чи тієї трансформації для досягнення адекватності перекладу пов'язаний з типом і жанром тексту. Прислів'я належать до фольклорних міні-текстів, що передається з покоління у покоління. Визначення прислів'я апелює до афоризму або короткого повчального вислову (НТСУМ, 2003, 2, с. 909), в якому закарбовано життєву мудрість народу (WANRIG, 2012, s. 888): (1) *Sprichwort – wahr Wort*. «Народ скаже – як зав'яже» (Кудіна, Пророченко, 2005, с. 178) (дослівно «Прислів'я – правдиве слово»).

Функціонуючи як оцінні мовні знаки, прислів'я акцентують увагу на людині, її оточенні, рисах характеру, розумі, емоціях, родині, праці тощо. Звідси тематичні класифікації прислів'їв (Колоїз, 2012, с. 73 і далі).

Німецькі прислів'я корелюють зі сферами земного й неземного буття, наприклад, прислів'я (2) *Andere Länder, andere Sitten*. «Що край, то й звичай, що сторона, то новина. Нема краю без звичаю. Інший край – інший звичай» репрезентує множинність інших «чужих» територій планети Земля з позиції історії, природних умов, населення та культури останнього, прислів'я (3) *An Gottes Segen ist alles gelegen*. «Людина мислить, а Бог рядить. Людина крутить, а Бог розкручує» маніфестує позаземну надприродну істоту, що створила земний світ і керує ним та вчинками людей, у прислів'ї (4) *Teufel bleibt Teufel, ob*

schwarz oder weiß. «Чорт чортом лишається, як не вирядиться» йдеться також про позаземну надприродну істоту, що втілює зло та антонімічна Богові за функціями.

Як бачимо, німецькі прислів'я мають українські відповідники, кількість яких коливається від одного (4) до трьох (1), якість (зміст) орієнтує на абсолютні еквіваленти.

Принагідно зауважимо, що виявлено поодинокі паремії із 7 абсолютними відповідниками (5) *Ein Unglück kommt selten allein*. «Біда з бідою ходить. Одна біда не приходить. Як одна біда йде, то й другу за собою веде. Біда одна не ходить, а з собою ще й горе водить. Біда біду тягне. Біда біді на п'яти наступає. Прийшла біда – відкривай ворота».

Така розмаїтість варіантів свідчить, що емоційний досвід українців різноплановий і багатогранний. Він інший, ніж у німців (Таранець, 2013).

Трапляються прислів'я із семантично тотожними відповідниками (6) *Abends werden die Faulen fleißig*. «Ледачий свята пильнує». Замість прислівника *Abends* уживають іменник «свята», словосполучення *werden fleißig* замінюють на дієслово «пильнує», множину іменника *die Faulen* трансформують як однину «Ледачий». Таким чином, майже кожний із аналізованих елементів у структурі прислів'я зазнає семантичних змін або зрушень, набуває емоційного забарвлення і реалізує загалом ідею сакральності, святості.

Стилістично відносні відповідники простежуємо в прислів'ях (7) *Alte Leute haben zähe Häut*. «Дерево, яке скрипить, довше в лісі стоїть». (8) *Auch unser Weizen wird einmal blühen*. «Буде й на нашій вулиці свято. Прийде така неділя, що і в нас буде весілля». (9) *An dem läuft alles ab*. «З нього як з гуски вода».

Словосполучення *Alte Leute* відтворюють через морфологічну заміну та опис «Дерево, яке скрипить», дієслово *haben* транслюють через словоформу «стоїть», прикметниково-іменникове словосполучення *zähe Häut* тлумачать як прислівникове «довше в лісі» відповідно, в свою чергу, словосполучення *Auch unser Weizen* відтворюють синтагмою «й на нашій вулиці», дієслово *wird blühen* у майбутньому часі спрощують до словоформи «Буде» і вживають у ініціальній позиції, прислівник *einmal* вилучають. Заміни в прислів'ї (9) відбуваються на морфологічному рівні *An dem* «З нього», *alles* «як з гуски вода» та синтаксичному *läuft ab* – присудок вилучено. Буквальний переклад аналізованих паремій може дезорієнтувати читача.

Виокремлюємо антонімічні відповідники (10) *Arbeit verkürzt den Tag*. «Без роботи день роком стає», (11) *Bei großer Gewalt ist große Narrheit*. «Сила є – розуму не треба. Сила без голови шаліє, а розум без сили мліє», антонімічні відповідники зі способом генералізації (12) *Bürger und Bauer scheidet nichts denn die Mauer*. «Село і місто – з одного тіста», антонімічні відповідники зі способом конкретизації (13) *Das ist nicht leicht gesagt, aber schwer getan*. «Скоро казка мовиться, та не скоро діло робиться», антонімічні відповідники з розширенням обсягу тексту (14) *Das dicke Ende kommt (noch) nach*. «Не бійся початку, бійся кінця. Це ще тільки цвіт, а ягоди будуть. Це – квіточки, а ягідки будуть», антонімічні відповідники з додаванням і почасти національним колоритом (15) *Hunger leidet keinen Verzug*. «Голодній кумі все хліб на умі. Голодній курці все просо на думці»; оскільки текст оригіналу є більш загальним, пропонуємо відносно нейтральний варіант, виходячи зі способу калькування «Голод шкодить кожному. Голод – не забавка. Голод – не тітка», антонімічні відповідники з морфологічною заміною і вилученням головних членів речення (16) *In allen Landen findet man zerbrochene Töpfe*. «В інших країнах теж не все гаразд» (дослівно «У всіх землях знайдеш недоліки»), антонімічні відповідники зі стилістично забарвленими словами (17) *Es ist nichts teurer, als was man mit Bitten erkaufen muss*. «Ласкаве телятко дві матки ссе», антонімічні відповідники зі стилістично нейтральними словами (18) *Es sind die schlechtesten Früchte nicht, woran die Wespen nagen*. «Оси вибирають найкращі плоди», антонімічні відповідники із контекстуальною заміною (19) *Frische Fische – gute Fische!* «Не відкладай справи в довгий ящик», антонімічні відповідники зі зміною синтаксичної конструкції (20) *In verbotenem Teiche fischt man am liebsten*. «Чого не вільно, те й кортить», антонімічні відповідники з апелятивом і зміною синтаксичної конструкції (21) *Iss deinen Brei und halte das Maul*. «Мовчи, глуха, менше гріха», антонімічні відповідники із лексико-семантичною заміною та розширенням обсягу тексту (22) *Anderes Hand, anderes Glück*. «Одному сонце світить, а другому й місяць не блисне. У когось і шило голило, а у нього і бритва не бере». Лексико-семантична заміна стосується іменника *Hand* – «сонце, шило» і *Glück* – «місяць, бритва». Інакше кажучи, частина тіла («рука») і варіант емоції радості («щастя») збігаються із космічним тілом та знаряддям праці. Разом з тим, обидві частини прислів'я розширюють на синтаксичному рівні – додають дієслово «світить», негатор «не» і дієслово «блисне».

Виявлено й ситуативні відповідники (23) *Bei vollen Krippen ist gut satt werden*. «Хіба ревуть воли, як ясла повні». (24) *Blut ist kein*

Wasser. «Кров людська – не водиця», що апелюють до заголовків художніх творів відомих класиків (П. Мирний, М. Стельмах), а також вилучення модальних дієслів (25) *Dem Unglück kann man nicht entlaufen*. «Від біди не втечеш», вилучення зі смисловим розвитком та стилістично нейтральними словами (26) *Fisch und Gäste stinken nach drei Tagen*. «Гості першого дня – золото, другого – срібло, а третього – мідь, хоч додому їдь».

Лексичне розгортання та конкретизація характерні для прислів'їв (27) *Freundschaft geht über Verwandtschaft*. «Вірний друг кращий за родича». (28) *Gemeinsam Unglück rüstet wohl*. «В гурті і смерть не страшна»,

Калькування супроводжується зміною порядку калькованих елементів (29) *Auf Lachen folgt Weinen*. «По сміху плач наступає», (30) *Aus kleinem Wort kommt oft großer Zank*. «З малого слова часто буває велика сварка».

У наведених прикладах (29) дієслово «наступає» стоїть у кінці паремії, (30) прислівник «часто» передує дієслову «буває».

Контекстуальний переклад містить реалії і є національно забарвленим (31) *Gibst du dich etwas aus, so sei es auch*. «Назвався грибом – то лізь у борщ». (32) *Grübchen in den Backen, Schelm im Nacken*. «Наша Галя як краля, та тільки душа невмивана». В таких випадках доцільно застосувати спосіб калькування (31) «Будь самим собою» та еквівалентний відповідник (32) «Зовнішність оманлива».

Переклад за допомогою стилістично забарвлених слів зафіксовано в прислів'ї (33) *Es steckt am Spiegel, was man im Spiegel sieht*. «Нічого дзеркало винить, коли пика погана».

За допомогою опису відтворено прислів'я (34) *Trunkener Mund tut Wahrheit kund*. «Що в тверезого на умі, те у п'яного на язиці» (дослівно «П'яниця говорить правду»).

Такі основні способи та прийоми трансляції німецьких прислів'їв українською мовою, що дає змогу зробити висновок про національну маркованість паремій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Колоїз, Ж. В. (2012). Українсько-німецькі пареміологічні паралелі. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького національного університету*. № 7. С. 60–81.

2. Кудіна, О. Ф., Пророченко, О. П. (2005). Перлини народної мудрості. Вінниця: НОВА КНИГА.

3. НТСУМ (2003). Новий тлумачний словник української мови у трьох томах. Київ: Аконті, Т. 2: К–П.

4. Таранець, В. Г. (2013). Українці: етнос і мова. Одеса : ОРІДУ НАДУ.

5. WAHRIG (2012). Wörterbuch der deutschen Sprache. München: dtv.

*Романюк Олександра
Одеса*

ГЕНДЕРНІ ПРЕФЕРЕНЦІЇ ЩОДО ПОВЕДІНКИ ОЧЕЙ У ЗМІШАНІЙ ДІАДІ НА ЕТАПІ ІНІЦІАЦІЇ РОМАНТИЧНИХ ВІДНОСИН

Поведінка очей співрозмовників під час первинної романтичної інтеракції виражає широкий спектр емоцій адресанта, наприклад, уникнення прямого контакту із адресатом є ознакою недостатньої самовпевненості, поступливості або навіть покірності, а взаємний погляд характеризує зацікавленість партнерів до контенту повідомлення. Водночас поведінка очей є одним із базових методів збору інформації щодо реакції адресата на отримане повідомлення. Основними характеристиками погляду є його тривалість, інтенсивність та взаємність. Виділяються чотири функції поведінки очей, які доповнюють одна одну: 1) регуляторну – спонукання реакції адресата на повідомлення або навпаки стримування спрогнозованої реакції поглядом; (2) моніторинг – перевірка ступеня зрозумілості повідомлення, уважності або реакції; (3) когнітивна – уникнення погляду через потребу в обробці повідомлення або формуванні нового повідомлення; та (4) емотивна – ступінь та характер участі або емоційного збудження проявляються через погляд (Kendon, 1967).

Поведінка очей характеризується наявністю гендерних преференцій, наприклад, чоловіки менше дивляться на своїх партнерів, ніж жінки, що надає останнім значну перевагу у кількості візуальної інформації для формування суджень (Patterson, 2011, р.75). Ще одне емпіричне дослідження встановило, що погляд самотніх чоловіків, на відміну від самотніх жінок, характеризується більшою тривалістю та інтенсивністю до привабливої жінки, ніж до непривабливої під час первинної інтеракції (Straaten et al., 2010). Відтак, на першому етапі «Ініціація романтичних відносин» комунікативна стратегія «Створення першого враження» виділяє наступні засоби невербальної комунікації в рамках поведінки очей: взаємний погляд, погляд вгору, вниз, погляд бік, підняття брів, взаємний погляд з-під брів та підморгування.